AVİM Yorum • No: 2024 / 9 • Şubat 2024

SURİYE TÜRKMENLERİ'NİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA YANSIMALARI

Selenay Erva YALÇIN

Analist

Bilindiği üzere Irakın Kuzey kesiminde yoğun bir Türkmen nüfusu bulunmaktadır. Kuzey Irak gibi yoğun Türkmen nüfusuna sahip bir başka bölge ise Suriyedir. Buradaki Arap ve Kürtlerden sonra en büyük etnik grup Türkmenlerdir.[1] Zaman içerisinde değişik sebeplerle Suriyeye göç etmiş olan farklı boylardan ve başlıca Lazkiye, Humus, Tartus, İdlib olmak üzere farklı illerden net olmamakla birlikte yaklaşık olarak 3,5 milyon Türkmenin yaşadığı Suriyede Türkmenler, Iraktaki güncel durumun aksine hükümet tarafından resmi olarak tanınmamakta ve kendileri ait okul, dernek açma, oy kullanma gibi örgütlenmelerini ve dolayısıyla tanınmalarını kolaylaştıracak belirli bazı haklardan mahrum bırakılmaktadır.[2] Suriye dahilinde ve haricinde yaşanan gelişmeler dolayısıyla son zamanlarda bölgedeki Türkmenler gerek Türkiye ile ilişkileri gerek uzun yıllardır devam eden iç karışıklıklarda oynadıkları rol nedeniyle günümüzde daha görünür hale gelmişlerdir.

Tarihi Arka Plan

Abbasiler döneminde askeri sebeplerle Orta Doğuya dağılan Türkmenlerin büyük bir kısmını da Suriyeye yerleşenler oluşturmaktaydı. Birinci Dünya Savaşı sonrası Osmanlı Devletinin Suriye toprakları üzerindeki hâkimiyetini kaybetmesiyle bu coğrafyadaki Türkmenlerin bazıları Anadoluya dönerken; önemli bir bölümü de Suriyede kalmaya devam etmiştir. Daha sonra Türkmen nüfusun yoğunlaştığı Halep ve çevresindeki topraklar Ankara Antlaşması ile Fransız mandasına bırakılmış ve Lozan Konferansı ile bu durum kesinleşmiştir.[3] Fransanın işgaliyle birlikte daha kolay yönetmek ve asimile edilebilmek için etnik ve mezhepsel ayrılıklara tabi tutulan bölge Türkmenleri, Suriyenin bağımsızlığını kazanmasından sonra dönemin etkin partisi Baasın yoğun bir Arap milliyetçiliği politikası yürütmesiyle birlikte ayrımcılığa uğramaya ve asimilasyona maruz kalmaya devam etmiştir. Bütün bu baskı rejimine rağmen Suriye Türkmenleri hala bölgedeki varlığını korumaktadır.

Daha sonra bir iç savaşa dönüşecek olan isyanlar Suriyede 2011de başladığında Türkmenler de mevcut rejim aleyhine bölgesel olarak örgütlenmişlerdir. İç savaşın varlığından ve dış politikada da yalnız bırakılmaktan dolayı hâkimiyeti zayıflayan hükümet, Suriye Türkmenlerinin kendi içlerinde örgütlenmesine ve Türkiye ile ilişkilerini

geliştirmesine karşı engelleyici bir müdahalede bulunamamıştır. Bu dönemde sırayla Suriye Demokratik Türkmen Hareketi ve Suriye Türkmen Kitle partilerinin, Suriye Türkmen Platformunun ve nihayet Türkiyede Suriye Türkmen Meclisinin kurulmasıyla birlikte bölgedeki Türkmenler hem Türkiye ile ilişkilerini somut ve büyük adımlarla ilerletmiş hem de kurumsal bir yapıya kavuşarak tarihinde bir ilki gerçekleştirmiştir. Öyle ki Türkmen Meclisinde yapılan demokratik bir seçim ile Türkmen topluluklar bir araya gelerek kullanacakları ortak bayrağı belirlemişlerdir. Günümüzde Türkmen Meclisi, faaliyetlerini Suriye ağırlıklı olarak sürdürmektedir.[4]

Türk Dış Politikası Ekseninde Suriye Türkmenleri

Türkiye ve Suriye arasındaki ilişkiler Hafız Esadın iktidarda olduğu dönem için oldukça karanlık bir tablo sunmaktadır. Söz konusu dönemde PKK, ASALA gibi birtakım terör örgütlerinin Suriyenin fiili koruması altına alınması ve bu sebeple bölgedeki Türkmenlerin Türkiye sınır hattından uzaklaştırılarak geri çekilmeye mecbur bırakılması iki ülke arasındaki ilişkilerin gerginleşmesine neden olmuştur. İlerleyen süreçte taraflar arasında imzalanan Adana Mutabakatı ile ilişkilerin normalleşmesi sürecine resmi olarak geçilmiş ve bu konuda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalardan en göze çarpanları Abdullah Öcalanın Suriyenin koruması altından çıkarılması, Gaziantepte bir konsolosluk açılması ve başta Türkçe öğrenim merkezi olmak üzere Halep ve çevresindeki bölgelerde barınmakta olan Türkmenlerin varlığını pekiştirecek akademik açılım faaliyetleridir.[5] Suriyede mevcut rejime karşı ayaklanmaların başladığı dönemde Türkmenler bölgede süregelen etnik karışıklıklar, asimilasyon-baskı politikaları ve savaşa cebren dahil olmaları sebebiyle dışarıdan güçlü bir desteğe ihtiyaç duymuşlardır. Orta Doğuda giderek artan Arap milliyetçiliği politikası sonucunda Suriye Türkmenlerinin uğradığı baskı ve bölgedeki iç savaşın onları daha da içinden çıkılmaz bir duruma sürüklemesi Türkiyenin ilgisini bölgeye çevirmesine neden olmuştur. Suriye Türkmen Meclisinin kurulmasıyla birlikte bölge Türkmenlerinin kurumsal bir kimlik kazanması, akabinde demokratik bir seçimle bayrak belirlemeleri ve savaş boyunca Türkmenlere yapılan maddi ve lojistik destek Türkiyenin Suriye Türkmenleri için harekete geçtiğini ve onları ileriye dönük olarak desteklediğini kanıtlar niteliktedir.

Neticede Suriye Türkmenleri bölgeye yerleştikleri dönemden itibaren Pan-Arabizm, mezhepçilik, iç savaş gibi çeşitli sebeplerle baskı ve zulme maruz kalmış olsalar da günümüzde Türkiyenin de desteğiyle bölgedeki varlıklarını sağlamlaştırmışlardır. Suriye Türkmen Meclisi, hem Suriyede hem de başta Gaziantep olmak üzere Türkiyenin çeşitli illerinde faaliyetlerine devam etmektedir. Türkiye ve bölgedeki Türkmenler arasındaki ilişki gün geçtikçe gelişmekte, Suriye Türkmenlerinin bölge ve dünyada tanınması için çalışmalara devam edilmektedir. İkili ilişkilerin son yıllarda bu denli bir gelişim göstermiş olması Suriye Türkmenlerinin geleceği için umut vadetmektedir.

**Resim: T.C. Milli Savunma Bakanlığı Harita Genel Müdürlüğü*

[1] Yusuf Ziya Bölükbaşı, Etnisite, Kimlik ve Dış Politika: Türkiyenin Suriye Türkmenleri Politikası, *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Şubat 2018, s.109.

[2] Suriye Türkmenleri Örf Adetleri Nüfusları Yaşadıkları Yerler, *Suriye Türkmenleri*, Erişim Tarihi: 7 Şubat 2024, http://suriyeturkmenleri.com/19_maset&newsID=692~suriye_turkmenleri_orf_adetleri_nufuslari_yasadiklari_yerler.

[3] Ahmet Emin Dağ, Modern Dönem Suriye ve Halep Türkmenleri, *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Haziran 2018, s.51.

[4] Can Acun ve Kutluhan Görücü, Suriye Krizinde Göz Ardı Edilen Aktör: Türkmenler, *SETA Perspektif*, Aralık 2018, s.2.

[5] Ü. Gözde Gündoğdu, Suriye İç Savaşı Döneminde Türk Dış Politikasında Türkmenler, *Avrasya Dosyası*, Cilt:14, Sayı:2, 2024.

Yazar Hakkında :

Selenay Erva YALÇIN, 2020 yılında başladığı Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesinden 2024 yılında mezun oldu. 2023 yılının Aralık ayında Avrasya İncelemeleri Merkezinin (AVİM) uygulamalı eğitim programını tamamladı. Ocak 2024 □□□ AVİM □□□ misafir araştırmacı olarak çalışmaya başlayan Yalçın, Mart 2025 itibariyle analist olarak görevine devam etmektedir. Halihazırda Hacettepe Üniversitesi Kamu Hukukunda yüksek lisansına devam eden Yalçın, AVİM □□□ soykırım hukuku ve Türk-Ermeni ilişkileri alanında çalışmalar yapmaktadır.

Atıfta bulunmak için: YALÇIN, Selenay Erva. 2026. "SURİYE TÜRKMENLERİ'NİN TÜRK DIŞ POLİTİKASINA YANSIMALARI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 9. Şubat 09. Erişim Ekim 30, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/SURIYE-TURKMENLERI-NIN-TURK-DIS-POLITIKASINA-YANSIMALARI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır